

KŘEŠŤANSKÝ STŘEDOVĚK

Kosma a Damián žili
v římské provincii Sýrii...

JSME DVOJČATA A LÉKAŘI A ZA VLÁDY
CÍSAŘE DIOKLECIÁNA POSKYTUJEME ZDARMA
SVÉ SLUŽBY VE JMÉNU KRISTOVĚ.

Stejně
tak jako
starověk
uctíval
své hrdiny,
křesťanský
středověk
produkoval
světce.

Když roku
303 začalo
pronásledování
křesťanů...

... bratři se odmítli zřít své víry,
byli podrobni mučení a posléze sťati.

TO JE FAKT ŠKODA.
DOKÁZALI ZÁZRKY...

KŘEŠŤANŮM
SEKÁM
HLAVY.

A NAVÍC
ZADARMO...

Od 4. století byli uctíváni
jako svatí patroni lékařů a chirurgů.
Jejich příběh známe díky...

JÁ, JACOBUS DE VORAGINE,
ARCIBISKUP JANOVSKÝ, VÁM V TOMTO
ROCE 1266 PŘINÁŠÍM ZLATOU LEGENDU
O SVATÝCH BRATŘÍCH KOSMOVI
A DAMIÁNOVI, ABY ZÁZRKY,
JEŽ VYKONALI, VEŠLY VE
VŠEOBECNOU ZNÁMOST.

Dlouho po jejich smrti se o nich zdálo jáhnu Justiniánovi,
kterému Kosma kvůli nádoru musel amputovat nohu.

NOHU TOHO MAURA
ZE HRBITOVA PŘILOŽÍM
NA SPRÁVNÉ MÍSTO.

A NAMAŽU SVOU MASTÍ,
ABY PŘIROSTLA.

DÍKYBOHU,
ŽE TO BYL
JEN SEN.

Poprvé v dějinách se objevila myšlenka
na transplantaci!

A PROČ ZROVNA
NOHA? PROČ NE SRDCE
NEBO LEDVINA?

PROTOŽE V NAŠÍ DOBĚ JSOU
VNITŘNÍ ORGÁNY MÁLO
PROZKOUMANÉ, ZATÍMCO
K ČEMU SLOUŽÍ NOHA,
VÍ KAŽDÝ.

A PROČ ZROVNA
NOHU MAURA?

PROTOŽE KŘEŠŤAN
BUDE POTŘEBOVAT OBE NOHY,
AŽ BUDE VZKŘÍŠEN...

FAJN... NA DAROVÁNÍ
ORGÁNŮ SI JEŠTĚ NĚJAKOU
DOBU POČKÁME!

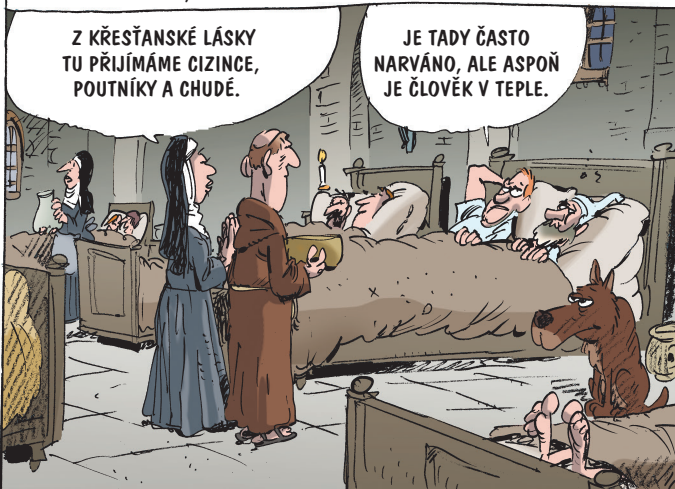

Dnes lze mnoho případů středověkého čarodějnictví vysvětlit ergotismem, otravou námelem.

NA ČARODĚJNICE
PLATÍ JEN OČISTNÝ
OHEŇ!

Roku 549 rozhodl koncil v Orleansu o založení špitálů, tzv. domus Dei, Božích domů.

Z KŘEŠŤANSKÉ LÁSKY
TU PŘIJÍMÁME CIZINCE,
POUTNÍKY A CHUDÉ.

JE TADY ČASTO
NARVÁNO, ALE ASPOŇ
JE ČLOVĚK V TEPLĚ.

Boží domy se stavěly uprostřed města.

NA JEDNÉ POSTELI
LEŽÍ DVA NEBO TŘI,
NOHAMA PROTI
SOBĚ.

PŘED VSTUPEM DO ŠPITÁLU
SE MUSÍ VYZPOVÍDAT, NEMOC JE
BOŽÍ TREST.

DOBŘE MÍSTĚČKO!
JE ODSUD VIDĚT KRUCIFIX.

ŠPITÁLY MÁME
V PĚCI MY, SESTRY
AUGUSTINIÁNKY.

KRISTUS
JE NAŠÍ
JEDINOU
SPÁSOU.

MUSÍME UMĚT UŠÍT
RUBÁŠ. TŘETINA
NAŠICH HOSTŮ
UMÍRÁ.

Bylo to
období
mnišské
medicíny.

Roku 529 založil Benedikt
z Nursie u Salerna klášter
Montecassino.

MNICH MÁ
SLOUŽIT SVÝM
NEMOCNÝM
BRATRŮM
STEJNĚ, JAKO
TO DĚLAL
JEŽÍŠ.

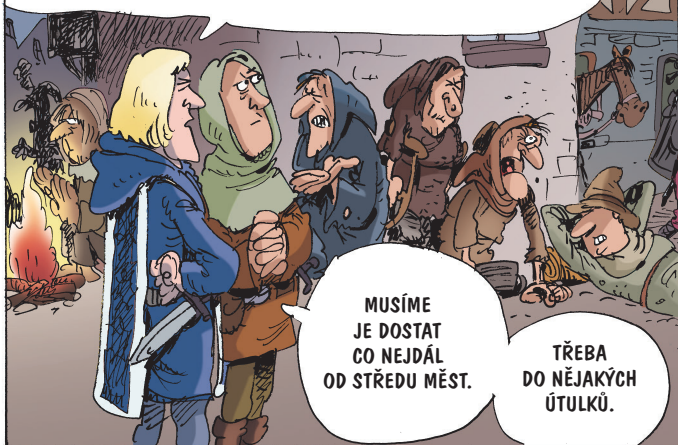
V celé Evropě poskytovali bratři benediktini a špitální řády lékařskou péči. Léčili v Galénově duchu, často používali léčivé byliny. Chirurgické zákroky prováděli ranhojiči.

Mezi roky 1000 a 1300 se ale populace ztrojnásobila. Nedostatečná produkce potravin přivodila hladomory na venkově, bídu a žebrotu ve městech. K tomu se přidaly i velké epidemie a nápor nemocných v ohrožení života, vyžadujících péči. Do špitálů byli přijímáni nemocní i žebráci, a to přineslo další těžkosti...

NAŠE MĚSTA ZAPLAVUJÍ ŽEBRÁCI A KULHAVCI. JE TO BANDA PODVODNÍKŮ.

MUSÍME JE DOSTAT CO NEJDÁL OD STŘEDU MĚST.

TŘEBA DO NĚJAKÝCH ÚTULKŮ.

Doprovod těchto narušovatelů pořádku do útulků zajišťovali „lučištníci chudých“.

TAK POJĎTE, CHLAPI, DNES VEČER SE VYSPÍTE VE ŠPITÁLE.

ŘÍKÁŠ ŠPITÁL, ALE JE TO SPÍŠ BASA.

V této politice bude pokračovat i Ludvík XIV. 27. dubna 1656 podepíše dekret zřizující „všeobecnou nemocnici pro pařížské chudé“.

Z nemocnice se stalo vězení.

Vraťme se ale do pozdního středověku. Se vznikem univerzit se proměnila i medicína. Už ji nedělali mniši, ale učenci.

PŘEČTEME SI, CO ŘÍKAJÍ KLASICI.

Univerzitu v Salernu založili lékaři-laici a stala se centrem lékařského myšlení.

NEŽ DISKUTOVAT, TO SE RADŠÍ POHÁDÁM.

V Salernu působila i Trotula, autorka brilantních pojednání o ženském lékařství a porodnictví.

PROSLAVILA JSEM SE JAKO PRVNÍ PORODNÍ ASISTENTKA.

ALE MYSLÍM, ŽE O ŽENSKÝCH NEMOCÍCH JSEM TOHO VĚDĚLA VÍC, NEŽ VŠICHNI LÉKAŘI MĚ DOBY.

Od roku 1220 byla univerzita v Montpellieru nejslavnější v celé Evropě.

SLYŠEL JSI, ŽE NA FAKULTU PŘIJALI NĚJAKÉHO ŘEKA?

COŽE?

BRÁCHA MI ČETL JEJICH HESLO: „KDYSI ŽIL HIPPOKRATES NA KOSU, DNES V MONTPELLIERU“.

Slavní učenci jako byl Arnaud de Villeneuve, Henri de Mondeville nebo Gui de Chauliac dávali záruku kvalitního vzdělání.

POVĚZTE MI, NOSTRADAME, COPAK BYSTE CHTĚL DĚLAT PO PROMOCI?

PREDIKTIVNÍ MEDICÍNU, PANE.

Pařížskou univerzitu založil Filip August.

Lékaři přednášeli s čtvercovým čepcem na hlavě. Studenti seděli při přednáškách na zemi.

PAPEŽ ŘEKL: STUDENTI NA ZADEK!

ODŘÍKÁNÍ BYSTRÍ DUCHA.

„Disputatio“ bylo klíčové slovo scholastiky.

Donekonečna se rozebíraly texty Tomáše Akvinského, často vsedě na židličky.

KDYŽ BUDETE MOC DISKUTOVAT, VYTÁHNU PÁDNĚJŠÍ ARGUMENTY.

KAPITOLA 3

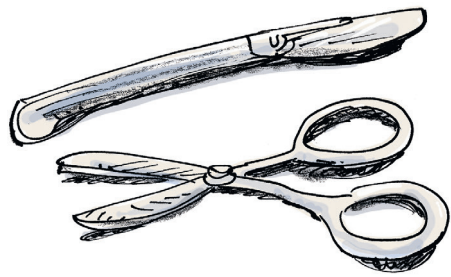
OD RANHOJIČŮ K CHIRURGŮM

Ve vrcholném středověku se medicíně věnovali především mniši, jak si to přál svatý Benedikt. Ve snaze soustředit činnost duchovenstva na péči o duši, církevní koncily (roku 1130 v Clermontu, roku 1131 v Remeši a zejména roku 1163 v Tours a poté 1. lateránský koncil roku 1215) opakovaně prohlásily, že církev „se hrozí krve“. Prakticky to znamenalo, že duchovní měli absolutní zákaz provádět chirurgické výkony.

Jediný, kdo reálně disponoval vhodnými nástroji, byl lazebník. Bradýři tedy měli plné ruce práce, aby zajistili těch několik málo operačních výkonů, které byly v té době známé. Francouzský výraz „barbier“ tak původně označoval jak holiče, tak chirurga.

Tento vývoj na dlouhou dobu oddělil medicínu – jakožto výsadu učenců – od chirurgie, která byla napříště ponechána v rukou nevzdělanců, neovládajících latinu a netušících, kdo to byl Aristoteles.

Bylo zapotřebí celých staletí a mnoha zápasů, aby chirurgové začali být opět považováni za „lékaře, kteří operují“.

PROČ PRÁVĚ LAZEBNÍCI?

Roku 1163 během koncilu v Tours církev vyhlásila:

KREV JE HODNA NENÁVISTI.

Lékaři, což byli v té době především kněží, museli přestat provádět chirurgické výkony.

Na jejich místo nastoupili lazebníci.

MY ALE NEMLUVÍME LATINSKY A NEVÍME, KDO BYL ARISTOTELES.

K HOLENÍ TO NEPOTŘEBUJES.

Chirurgie se tak ocitla v podřadném postavení.

Ale proč se tedy z holičů stali chirurgové?

Protože byli jediní, kdo ve středověku vlastnil opravdu ostré nástroje.

NE ABYS TOHO VYUŽIL A PODŘÍZL MI KRK!

Ludvík XI.

Olivier Le Daim

Ve svém vývěsním štítu měli „holičský talíř“.

POJĎ SE MRKNOUT, JAKOU RÁNU MÁ RÁNU!

JEN CO HO DOHOLÍM.

POČKÁM, MÁM V ŘITI VŘED.

Nejčastějším léčebným úkonem bylo pouštění žilou, prováděné na žádost lékaře.

VEZMEŠ MU DVĚ PINTY KRVE.

NE, ABYS TO PŘEHNAL...

Roku 1258 bylo v Paříži založeno bratrstvo svatého Kosmy.

JÁ, JEAN PITARD, JSEM BYL CHIRURGEM FRANCOUZSKÝCH KRÁLŮ. ZASADIL JSEM SE O TO, ABY ŽÁDNÝ BRADYŘ NEMOHL DĚLAT „CHIRURGA“, ANIŽ BY HO PŘEZKOUSILI MISTŘI OD SV. KOSMY.

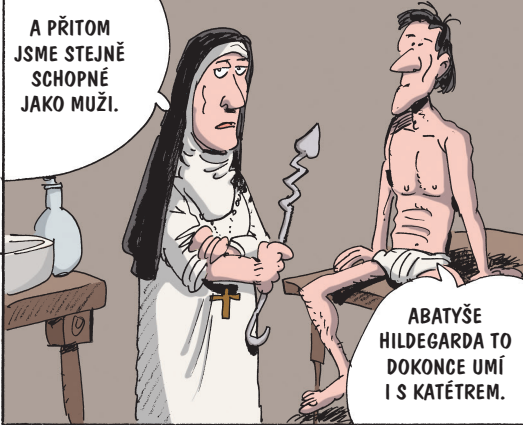
JEN TAKOVÍ MOHOU NOSIT DLOUHÝ PĚŠŤ.

Založení univerzity ale otevřelo cestu jen těm lékařům, kteří byli bakaláři či doktoři. Chirurgové se definitivně ocitli v postavení „řemeslníků“.

TI DOKTOŘI MĚ ROZČILUJOU. TVRDÍ, ŽE MAJÍ TITUL, A VYKLÁDAJÍ KDOVÍCO.

V těžké době medicínu definitivně opanovali muži. Ženy byly postupně vytlačeny z profese chirurga i lékaře. Byly odsunuty do role ošetřovatelek nebo porodních bab.

A PŘITOM JSME STEJNĚ SCHOPNĚ JAKO MUŽI.

ABATYŠE HILDEGARDA TO DOKONCE UMÍ I S KATÉTREM.

Ve Francii to trvalo až do roku 1869, kdy se Madeleine Brès stala první lékařkou.

BYLO UŽ NA ČASE.

Gui de Chauliac, lékař z Montpellieru a Boloně, se v té době nadchl pro chirurgii.

Jeho italský učitel Mondino Di Luzzi prováděl pitvy.

POCHOP, MÉDICÍNA SE DĚLÍ NA TEORII A PRAXI.

JSEM SICE KANOVNÍK, ALE ZVOLIL JSEM SI PRAXI.

Uveřejnil spis *Chirurgica magna*, skutečný „katechismus chirurgů“.

VE SVĚ KNIZE JSEM SHRNL VEŠKERÉ POZNÁNÍ, VĚTNĚ VELKÝCH ARABSKÝCH CHIRURGŮ...

... KTEŘÍ SE V TOM SAKRA VYZNALI.

Ambroise Paré byl nejslavnější lazebník-chirurg renesance

TEPNU SVÁŽU DVĚMA ŽINĚMI Z OCASU MÉHO KONĚ. TAK TO NEBUDE KRVÁČET, AŽ ODPADNE STRUP.

Během obléhání Damvilliers při amputacích stehenní tepny raději podvazoval, než vypaloval.

Sestavil seznam zranění bodnými zbraněmi a zranění arkebuzou.

JSEM JEN HOLIČ, LAŤINSKY NEUMÍM, PÍŠU JEN PO FRANCOUZSKU.

AŽ SI TO PŘEČTE, KOMU SE TO LÍBÍ.

S velkou vynálezavostí vymýšlel nástroje a protézy.

ZA TŘI MILIARDY GROŠŮ VYROBÍM ČLOVĚKA...

CVAK CVAK.

Jednoho dne u Karla IX...

AMBROISI, DOUFÁM, ŽE MĚ ODOPERUJEŠ LÍP NEŽ TY SVOJE ŽEBRÁKY.

TO TĚŽKO, PANE.

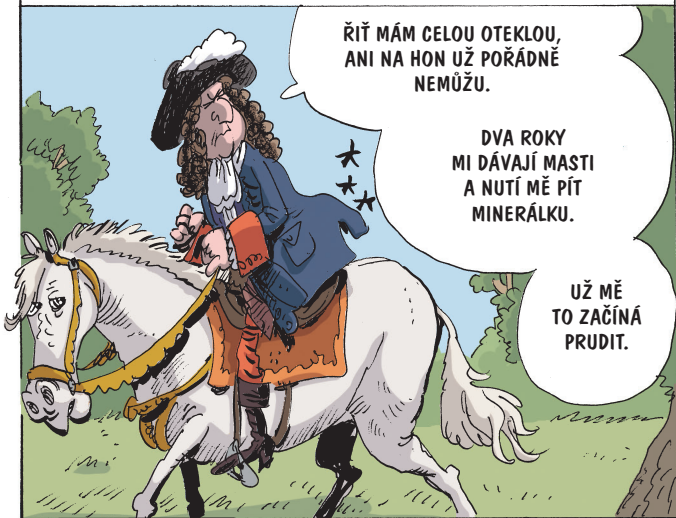
COŽE? JSEM TVŮJ KRÁL!

JISTĚ PANE. ALE JÁ OPERUJU ŽEBRÁKY, JAKO BY BYLI KRÁLOVÉ.

FELIX A LUDVÍKOVA PÍŠTĚL

Postavení chirurgů nepřímo vylepšila konečnicková píšťel Ludvíka XIV.

ŘÍT MÁM CELOU OTEKLOU, ANI NA HON UŽ POŘÁDNĚ NEMŮŽU.

DVA ROKY MI DÁVÁJÍ MASTI A NUTÍ MĚ PÍT MINERÁLKU.

UŽ MĚ TO ZAČÍNÁ PRUDIT.

TAKŽE, LOUVOISI, CO SE POVÍDÁ PO EVROPĚ?

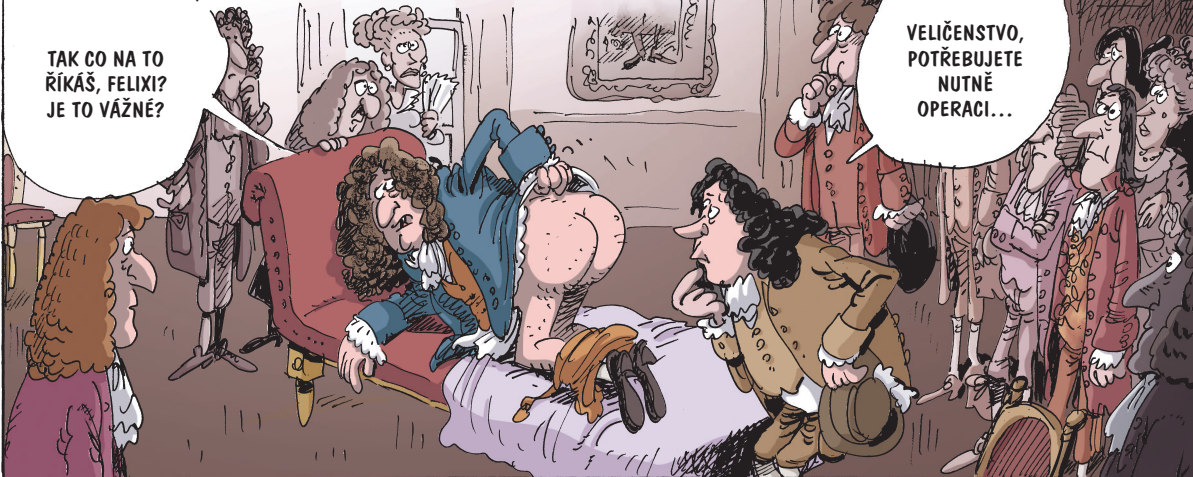

ŽE JSTE NA SMRTLNÉM LOŽI, VELIČENSTVO. NEBLAHÁ VĚC PRO CELÉ KRÁLOVSTVÍ.

JE NAPROSTO NEZBYTNĚ VÁS LÉČIT. ZEPTÁME SE NEJVYŠŠÍHO CHIRURGA NA JEHO NÁZOR.

AŽ TEDY PŘIJEDE, AŽ VIDÍ, JAK TRPÍM.

A tak roku 1686, před očima celého dvora, Felix* krále prohlédl.

TAK CO NA TO ŘÍKÁŠ, FELIXI? JE TO VÁŽNĚ?

VELIČENSTVO, POTŘEBUJETE NUTNĚ OPERACI...

JE TO CHOULOSTIVÝ ZÁKROK, VELIČENSTVO, MUSÍM SI TO NATRÉNOVAT.

TRÉNUJ, FELIXI. MÁŠ K DISPOZICI VŠECHNY ZADKY VĚZNIC A GALEJÍ.

AŽ ŽIJE KRÁL!

SKALPEL!

Operace proběhla v listopadu ve Fontainebleau. Felix si na to nachystal:

spekulum k roztažení řítního otvoru

speciální skalpel k vyříznutí píštěle

*První lazebník Ludvíka XIV.